

TÜRK GIDA MEVZUATI ve GIDA DENETİMİ

1. GIDA KONTROLÜ ve ÖNEMİ

Gıda kontrolü tüketicinin sağlık açısından ve ekonomik bakımdan korunmasını amaçlayan bir kamu görevidir. Buna resmi gıda kontrolü de denilmektedir. Üretici firmaların, kaliteyi önceden güvence altına almak için yaptıkları kendini kontrol uygulamaları bu kapsamın dışındadır. Bunun gibi tüketici örgütleri, meslek kuruluşları vb tarafından gerçekleştirilen uygulamalar da bu kapsama girmez. Ancak bunların birbiri ile etkileştiği ve birbirini desteklediği bir gerçektir.

Tüketicinin sağlık açısından korunması, gıda güvenliğinin sağlanmasına yöneliktir. Gıda güvenliğinin sağlanması, kısaca gıdaların tüketici sağlığını olumsuz etkileyecek özellikte olmamasıdır. Bu açıdan özellikle biyolojik ve kimyasal bozulma ile kalıntı ve bulaşan kontrolü önemlidir. Tüketicinin ekonomik bakımdan korunması ise tanımına uygulunun sağlanmasına yöneliktir. Başka bir deyişle gıda kendisi olmalı, taklit veya tağşiş edilmiş olmamalıdır. Taklit gıdanın taşımadığı bir özelliği taşıyor gibi gösterilmesi; tağşiş ise gıdanın tanımlanan özelliklere aykırı olarak üretilmesidir (Anonim, 2008). Bu uygulamaya gerçekçilik (authenticity) kontrolü de denilmektedir. Tüketicinin korunması iki faktöre bağlıdır. Birincisi kapsamlı bir gıda kodeksi, diğeri ise etkili bir gıda denetimidir.

Gıda kodeksi, gıdaya ilişkin yasal düzenlemeler grubunun adıdır. Bu kapsamdaki; tüzük, yönetmelik, tebliğ, yönerge gibi düzenlemeler söz konusudur. Bunlarla amaçlanan, gıdaların tanımlanması ve başlıca özelliklerinin belirlenmesidir. Gıda kontrol uygulamasının etkinliği, bu belirlemelerin gerçekçiliği ile yakından ilişkilidir.

Gıda kontrolü; gıda işletmelerini, satış yerlerinin ve pazardaki gıdaların gıda kodeksine aykırı olup olmadığının belirlenmesidir. Bu uygulamaların başarısı; denetçi niteliği ve sayısı, laboratuvar sayısı ve yeterliliği (personel, yöntem, aygıt vb) ve kontrol programı veya sıklığına bağlıdır. Ayrıca aykırı durumlarda uygulanacak cezaların caydırıcılığı da önemlidir.

Gıda kodeksi ve gıda kontrolü ile ilgili yetkiler, düzenlemeler ve uygulamaların dayanağı kısaca “gıda yasası” diye bilinen düzenlemedir. Türkiye’de bu anlamdaki düzenleme, 5179 sayılı yasadır (Anonim, 2004).

2. TÜRKİYE’DE GIDA KODEKSİ ve GIDA KONTROLÜ

2.1. Giriş

Gıda güvenliği; güvenli gıda üretimini sağlamak amacıyla gıdaların üretim, işleme, muhafaza, taşıma ve dağıtım aşamalarında gerekli kurallara uyulması ve önlemlerin alınması olarak tanımlanmakta ve güvenli, sağlığa yararlı ve sağlıklı durumu korunmuş gıda kavramlarını içermektedir. Gıdalardan kaynaklanan riskler gıdanın üretimden tüketim aşamasına kadar geçirdiği işleme, taşıma, depolama, satın alma, muhafaza, hazırlama ve pişirme aşamalarında ayrı ayrı değerlendirilmekte ve fiziksel, kimyasal ve biyolojik riskler olarak gruplandırılmaktadır.

2.2. Ülkemizde Gıda Mevzuatı ve Gıda Kodeksi

2.3. Tarihçe ve Genel Durum

Gıda konusu bir kamu görevi olarak ele alınmasına rağmen, bu görev 1995 yılına kadar bir bütün olarak ele alınmamıştır. Gıda hizmeti dağınık bir mevzuatla etkisiz bir şekilde yürütülmeye çalışılmıştır. Kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği de sağlanamadığından gıda hizmetlerine de bir etkinlik getirilememiştir. Bu nedenlerle önce 1963 yılında hazırlanan Mehtap Raporu’nda gıda hizmetlerinin bir bütün olarak ele alınması gerektiği dile getirilmiş ve 1966 yılından itibaren de yıllık program, icra ve kalkınma planlarında gıda hizmetlerinin bir an önce "Gıda Kanunu"na kavuşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 1986 yılından itibaren "gıda kanunu" hazırlıklarına başlamış ve tarafların da görüşlerini alarak ortaya bir kanun taslağı çıkarmıştır (Anonim, 1995). Resmi Gazete’de 28 Haziran 1995 tarih ve 22327 sayı ile yayımlanarak yürürlüğe giren 560 sayılı “Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname” ile; gıda maddeleri üreten iş yerlerinin imalata geçmeden önce Sağlık Bakanlığı’ndan gayri sıhhi müessese ruhsatı ile çalışma izni, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’ndan ise gıda sicili ve üretim izni almaları şartı getirilmiştir.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin gıda ve yem yasasıyla ilgili genel ilke ve şartları belirleyen, Avrupa Gıda Güvenliği İdaresi’ni kuran ve gıda ve yem güvenliği konularıyla ilgili işlemleri belirleyen 178/2002/EC sayılı Tüzüğü, 28 Ocak 2002 tarihinde yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2002). Söz konusu AB Genel Gıda ve Yem Yasasına uyum çalışmalarının, Ulusal Program uyum takvimine göre 02 Mayıs 2004 tarihine kadar tamamlanması taahhüt edilmiştir. Söz konusu AB mevzuatına uyum, “Gıdaların Üretimi,

Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun” ile gerçekleştirilmiştir

Resmi Gazete’de 05 Haziran 2004 tarih ve 25483 sayı ile yayımlanarak yürürlüğe giren 5179 sayılı Gıda Kanunu ile birlikte gıda ile ilgili hizmetlerin tek elden yürütülmesi ve bürokrasinin azaltılması amacı ile; anılan Kanun yürürlüğe konulmuştur. Kanunun amaç ve kapsam kısmında; gıda güvenliğinin temini, her türlü gıda maddesinin teknik ve hijyenik şekilde üretim, işleme, muhafaza, depolama, pazarlama ve halkın gereği gibi beslenmesini sağlamak üzere gıda maddeleri üreten iş yerlerinin asgari teknik ve hijyenik şartlarının belirlenmesini esas almıştır.

Bu itibarla gıda güvenliğinin sağlanmasında ana hedef, AB ile uyumlu olarak hazırlanan mevzuatlar çerçevesinde, ülke genelinde etkin gıda kontrolü uygulamalarının gerçekleştirilerek, bu kapsamda gıda kontrolünden sorumlu, tek yetkili, AB ile uyumlu uygun idari alt yapının ve kontrol sisteminin oluşturulması hedeflenmiştir.

Türkiye’nin 2003 yılında yayınladığı Ulusal Program’da Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından, gıda güvenliği mevzuatına uyum çerçevesinde gerekli kurumsal yapılanmanın oluşturulması orta vade öncelikleri arasında yer almakta olup kurumsal yapılanmada, gıda güvenliği ve kontrolü sisteminin güçlendirilmesi, etkinleştirilmesi ve mevcut kontrol yöntemlerinin AB Müktesebatında belirtilen gıda güvenliği standartları ile uyumunda gerekli çalışmaların tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Gıda güvenliği alanında, AB’ne üye devletlerde yeni kurumsal düzenlemeler uygulamaya konmak istense de şu an itibariyle AB ülkelerinin tamamının kabul ettiği ortak bir gıda politikası henüz oluşturulamamış, devletlerin kendi sektörel yapıları ve ülke ihtiyaçlarını (tüketici alışkanlıkları ve üretim potansiyeli) göz önünde tutarak gıda konusunda farklı uygulamalarda buldukları gözlenmektedir. Ancak son yıllarda üye devletlerde gıda güvenliği kurumları kurulmakta ve bu yeni kurumlara gıda kontrolü açısından önemli sorumluluklar yüklenmektedir.

Bu itibar ile ülkemizde de AB’ne uyum çalışması çerçevesinde ve ülke genelinde gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemeleri üreten iş yerleri ve gıda satış yerlerinin etkin bir biçimde kontrol ve denetiminin yapılarak tüketicilere güvenli gıda arzının sağlanması

hedeflenmelidir. **AB müktesebatıyla uyumlu Türk mevzuatı hazırlanması hususunda;** yeni veteriner kanunu ile AB gereksinimlerini karşılamayan mevcut gıda kanunu yerine hazırlanacak yeni gıda kanununun bir paket halinde, dublikasyonları ve uyumsuzlukları ortadan kaldıracak şekilde aynı zamanda hazırlanması ve sunulması araştırılmıştır.

2.4. Ülkemizde Gıda Yasası ve Kapsamı

Gıda Yasasından Öncesi

Ülkemizde 1995 yılına kadar, gıda kodeksi ve kontrolü ile ilgili başlıca yasal düzenleme 1593 sayılı genel halk sağlığına ilişkin yasa ile yasa ile bu yasaya dayanılarak 1952 tarihinde yürürlüğe giren ve gıda maddelerinin özelliklerini tanımlayan gıda tüzüğüdür. Gıda kontrolü ile yetkili kuruluş ise Sağlık Bakanlığı'dır.

Ancak 1960'lı yıllarda buna, TSE tarafından hazırlanan ve zorunlu uygulamaya konulan TSE gıda standartları da eklenmiştir. TSE gıda standartlarının ancak özel durumlarda zorunlu uygulamaya konulması gerekir. Ancak o dönemde, gıda tüzüğüne güncellenmesindeki zorluklar nedeni ile çok sayıda gıda standardı zorunlu uygulamaya konulmuştur. TSE standartlarına uygunluk kontrolünü ise Tarım Bakanlığı tarafından yürütülmüştür.

Bu durum; gıda kontrolü açısından yetki karmaşasına yol açmış ve etkili bir gıda kontrol uygulamasını engellemiştir. AB ile 1995 yılında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması, gıda mevzuatının AB ile uyumlaştırılmasını öngördüğü için, 1995 yılında 560 sayılı "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine dair Kanun hükmünde Kararname" çıkarılarak, yetki karmaşası önemli ölçüde ortadan kaldırılmıştır. Bu düzenleme 2004 yılında, bazı değişiklikler ile 5179 sayılı yasaya dönüştürülmüştür (Anonim, 2004). Daha sonra 13 Haziran 2010 tarihinde **5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu** 27601 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanmıştır (Anonim, 2010).

2.5. 5996 sayılı Kanunun Getirdikleri

- Bu Kanunun amacı, gıda ve yem güvenliğini, halk sağlığı, bitki ve hayvan sağlığı ile hayvan ıslahı ve refahını, tüketici menfaatleri ile çevrenin korunması da dikkate alınarak korumak ve sağlamaktır.
- Bu Kanun gıda, gıda ile temas eden madde ve malzeme ile yemlerin üretim, işleme ve dağıtımının tüm aşamalarını, bitki koruma ürünü ve veteriner tıbbî ürün kalıntıları ile diğer kalıntılar ve bulaşanların kontrollerini, salgın veya bulaşıcı hayvan hastalıkları, bitki ve

bitkisel ürünlerdeki zararlı organizmalar ile mücadeleyi, çiftlik ve deney hayvanları ile ev ve süs hayvanlarının refahını, zootekni konularını, veteriner sağlık ve bitki koruma ürünlerini, veteriner ve bitki sağlığı hizmetlerini, canlı hayvan ve ürünlerin ülkeye giriş ve çıkış işlemlerini ve bu konulara ilişkin resmî kontrolleri ve yaptırımlarını kapsamaktadır.

2.6. 5996 Sayılı Kanunda Bazı Tanımlamalar

Bakanlık: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,

Birincil üretim: Kesimine kadar çiftlik hayvanlarının üretilmesi, sağımı, bitkisel ürünlerin hasadı da dâhil olmak üzere birincil ürünlerin üretilmesi, yetiştirilmesi, avlanma, balıkçılık ve yabanî ürünlerin toplanmasını,

Bitki: Canlı bitkiler ile bunların derin dondurulmamış meyve ve sebzeleri, yumrular, soğansılar, soğanlar ve rizomlar, kesme çiçekler, yapraklı dallar, budama artığı yapraklar, yapraklar, bitki doku kültürleri, canlı polen, göz, kalem ve çelik gibi canlılığını koruyan belirli parçaları ile dikim amaçlı olan botanik tohumlarını,

Bitki koruma ürünü: Kullanıcıya farklı formlarda sunulan, bitki ve bitkisel ürünleri zararlı organizmalara karşı koruyan veya bu organizmaların etkilerini önleyen, bitki besleme amaçlı olanlar dışında bitki gelişimini etkileyen, koruyuculara ilişkin özel bir düzenleme kapsamında bulunmayan ancak bitkisel ürünleri koruyucu olarak kullanılan, bitki ve bitki kısımlarının istenmeyen gelişmelerini kontrol eden veya önleyen, istenmeyen bitkileri yok eden, bir veya daha fazla aktif maddeyi veya aktif madde, sinerji yaratan veya güvenilirliği artıran maddeler gibi bileşenleri içeren preparatları,

Bitki sağlık sertifikası: Bitki ve bitkisel ürünlerin bu Kanunda belirtilen bitki sağlığı şartlarına uygun olduğunu gösteren belgeyi,

Bulaşan: Gıdaya kasten ilave edilmeyen ancak, gıdanın birincil üretim aşaması dâhil üretimi, imalatı, işlenmesi, hazırlanması, işleme tâbi tutulması, ambalajlanması, paketlenmesi, nakliyesi veya muhafazası ya da çevresel bulaşma sonucu gıdada bulunan, hayvan tüyü, böcek parçası gibi yabancı maddeler hariç olmak üzere her tür maddeyi,

Denetim: Yem, gıda, hayvan refahı ve ıslahı, bitki ve hayvan sağlığı ile ilgili faaliyetlerin bu Kanun hükümlerine uygunluğunun tespiti amacıyla Bakanlık tarafından yapılan veya yaptırılan tüm işlemleri,

Faydalı organizma: Biyolojik evresinin herhangi bir dönemini zararlı organizma üzerinde geçiren ve bu organizmanın popülasyonunu sınırlayabilen parazitoit, parazit, predatör ve patojenleri,

Gıda: Doğrudan insan tüketimine sunulmayan canlı hayvanlar, yem, hasat edilmemiş bitkiler, tedavi amaçlı kullanılan tıbbî ürünler, kozmetikler, tütün ve tütün mamulleri, narkotik veya psikotropik maddeler ile kalıntı ve bulaşanlar hariç, insanlar tarafından yenilen, içilen veya yenilmesi, içilmesi beklenen işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş her türlü madde veya ürün, içki, sakız ile gıdanın üretimi, hazırlanması veya muameleye tâbi tutulması sırasında kullanılan su veya herhangi bir maddeyi,

Gıda ile temas eden madde ve malzeme: Gıda maddeleri ile temasta bulunan veya bulunmak üzere üretilen her türlü madde ve malzemeyi,

Gıda işletmecisi: Kâr amaçlı olsun veya olmasın kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından gıdanın üretimi, işlenmesi ve dağıtımının herhangi bir aşamasında kontrolü altında yürütülen faaliyetlerin, mevzuat hükümlerine uygunluğundan sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi,

Gıda kodeksi: Türk Gıda Kodeksini,

Gözetim: Herhangi bir gıda veya yem işletmesinin, işletmecisinin veya bunların faaliyetlerinin dikkatli bir şekilde gözlemlenmesini,

Hayvansal ürün: İnsan tüketimine sunulan hayvansal gıda, hayvansal yan ürün ve üreme ürünleri dâhil tüm hayvansal ürünleri,

Hijyen: Tehlikenin kontrol altına alınması ve gıda ve yemlerin kullanım amacı dikkate alınarak, insan ve hayvan tüketimine uygunluğunun sağlanması için gerekli her türlü önlem ve koşulu,

İthalat: Malların, serbest dolaşıma giriş rejimi, gümrük antrepo rejimi, dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi ve geçici ithalat rejimi prosedürlerine tâbi tutulmasını,

İzleme: Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin, bu Kanunla belirlenen esaslara uygunluk durumu hakkında genel bir görüş edinmeye yönelik, planlanmış bir dizi gözlem ve ölçümlerin yürütülmesini,

İzlenebilirlik: Üretim, işleme ve dağıtımın tüm aşamaları boyunca bitkisel ürünlerin, gıda ve yemin, gıdanın elde edildiği hayvanın veya bitkinin gıda ve yemde bulunması amaçlanan veya beklenen bir maddenin izinin sürülebilmesi ve takip edilebilmesini,

Kalıntı: Bitki koruma ürünü kullanımı sonucu, bitki, bitkisel ürünler ile yenilebilir hayvansal ürünlerin içinde, üzerinde veya çevrede bulunan, metabolitler ile yıkılma veya reaksiyon sonucunda oluşan ürünler dâhil bir ve birden fazla maddeyi veya hayvansal ürünlere geçerek insan sağlığı üzerinde olumsuz etki yaratma ihtimali bulunan farmakolojik etkili maddeler ve bunların metabolitleri veya diğer maddelerini,

Karantina: Hastalık veya zararlı organizmaların ülkeye girişini veya ülke içinde yayılmasını önlemek amacıyla, hayvan, hayvansal ürün, bitki, bitkisel ürün ve diğer maddeler ile bulaşma ihtimali bulunan madde ve malzemelerin kontrol altına alınmasını,

Kontrol görevlisi: Bakanlık tarafından resmî kontrol yetkisi verilen kişiyi,

Numune alma: Ürünün, ortamdan alınanlar da dâhil üretim, işleme ve dağıtım aşamalarına ve hayvan ve bitki sağlığına ilişkin her tür maddenin mevzuata uygunluğunun doğrulanması amacıyla alınmasını,

Onay: Bu Kanun kapsamında onayı zorunlu olan faaliyetler ve ürünler için Bakanlıkça verilen izin veya ruhsatı,

Özel tıbbî amaçlı diyet gıdalar: Belli beslenme uygulamaları için hastaların diyetlerini düzenlemek amacıyla, özel olarak üretilmiş veya formüle edilmiş ve tıbbî gözetim altında kullanılacak olan alışılmış gıda maddelerini veya bu gıda maddelerinin içinde bulunan belirli besin öğelerini veya metabolitlerini vücuda alma, sindirme, absorbe etme, metabolize etme veya vücuttan atma kapasitesi sınırlı, zayıflamış veya bozulmuş olan hastalar ya da diyet yönetimleri, yalnızca normal diyetin modifikasyonu ile veya diğer gıdalarla ya da her ikisinin de birlikte kullanımı ile sağlanmayan kişiler için hazırlanmış gıda maddelerini,

Perakende: Ana dağıtım merkezleri, hazır yemek hizmeti, işyeri ve kurum yemekhaneleri, restoranlar ve diğer benzeri gıda hizmetlerinin sunulduğu yerler, dükkânlar, toptan satış yerleri, süpermarket dağıtım merkezleri dâhil olmak üzere son tüketiciye satış ya da dağıtım noktasında gıdanın işlenmesi veya muameleye tâbi tutulması veya depolanmasını,

Piyasaya arz: Bu Kanun kapsamındaki her türlü ürünün, bedelli veya bedelsiz, piyasaya sunulmasını,

Resmî kontrol: Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin bu Kanun hükümlerine uygunluğunun doğrulanması için, kontrol görevlilerinin, verilen yetki çerçevesinde gerçekleştirdikleri izleme, gözetim, denetim, muayene, karantina, numune alma, analiz ve benzeri kontrolleri,

Risk: Sağlık üzerinde olumsuz etki yaratma ihtimali bulunan tehlike ile şiddeti arasındaki fonksiyonel ilişkiyi,

Risk analizi: Risk değerlendirmesi, risk yönetimi ve risk iletişimi olarak birbirleriyle bağlantılı üç bileşenden oluşan süreci,

Risk değerlendirmesi: Bilimsel olarak tehlikenin tanımlanması, tehlikenin niteliklerinin belirlenmesi, tehlikeye maruz kalmanın değerlendirilmesi ve risk unsurlarının belirlenmesini kapsayan süreci,

Risk iletişimi: Risk analizi sürecinde risk değerlendiricileri, risk yöneticileri ve diğer ilgili tarafların, tehlike, risk, riskle ilgili faktörler ve riskin algılanmasına ilişkin bilgi ve görüşler ile

risk değerlendirmesi bulguları ve risk yönetimi kararlarının açıklamalarını da kapsayan bilgi ve düşüncelerin paylaşımını,

Risk yönetimi: Risk değerlendirmesi ve yasal faktörler göz önünde tutularak ilgili taraflarla istişare ile uygun olabilecek kontrol önlemlerine ilişkin alternatiflerin değerlendirilmesi, tercih edilmesi ve uygulanması sürecini,

Sağlık işareti: Sağlık işareti aranan ürünlerde resmî kontrollerin yapıldığını belirten işareti,

Tağşiş: Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak çıkarılmasını veya miktarının değiştirilmesini veya aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılmasını,

Taklit: Bu Kanun kapsamındaki ürünlerin, şekil, bileşim ve nitelikleri itibarıyla yapısında bulunmayan özelliklere sahip gibi veya başka bir ürünün aynısıymış gibi göstermeyi,

Takviye edici gıdalar: Normal beslenmeyi takviye etmek amacıyla, vitamin, mineral, protein, karbonhidrat, lif, yağ asidi, amino asit gibi besin öğelerinin veya bunların dışında besleyici veya fizyolojik etkileri bulunan bitki, bitkisel ve hayvansal kaynaklı maddeler, biyoaktif maddeler ve benzeri maddelerin konsantre veya ekstraktlarının tek başına veya karışımlarının, kapsül, tablet, pastil, tek kullanımlık toz paket, sıvı ampul, damlalıklı şişe ve diğer benzeri sıvı veya toz formlarda hazırlanarak günlük alım dozu belirlenmiş ürünleri,

Tehlike: Sağlık bakımından olumsuz etki yaratma potansiyeli bulunan, gıda ve yemdeki biyolojik, kimyasal veya fiziksel etmenler ile gıda ve yemin durumu,

Üretim, işleme ve dağıtımın aşamaları: İthalat ve birincil üretim dahil, ürünün üretim, işleme, depolama, nakliye, nihai tüketiciye satışı veya arzını içeren herhangi bir aşamayı,

Yem: Hayvanların ağız yoluyla beslenmesi amacıyla kullanılan işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş, yem katkı maddeleri dâhil her tür madde veya ürünü,

Yem işletmecisi: Kendi işletmesindeki hayvanlar için yemlerin üretimi, işlenmesi ve depolanması dâhil, kâr amaçlı olsun veya olmasın kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından yemin üretimi, ithalatı, ihracatı, işlenmesi, depolanması, nakliyesi ve pazarlanması ile ilgili kontrolü altında yürütülen faaliyetlerin mevzuat hükümlerine uygunluğundan sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi,

Zararlı organizma: Bitki veya bitkisel ürünlere zarar veren bitki, hayvan veya patojenik ajanların tür, streyn veya biyotiplerini,

Ziraî mücadele alet ve makineleri: Bitki koruma ürünlerinin uygulanmasında kullanılacak her türlü alet, araç-gereç, makine, cihaz, ekipman ile bunların aksam, parça ve teferruatını ifade etmektedir.